

Natuurtoets
De Dobbelsteen, Sittard
Gemeente Sittard

Natuurtoets

De Dobbelsteen, Sittard

Gemeente Sittard

Rapportnummer: 211x05621.068715_2

Datum: 14 mei 2012

Contactpersoon opdrachtgever: Dhr. mr. R. Friesen, gemeente Sittard-Geleen

Projectteam BRO: Dhr. drs. R. van Dijk, dhr. mr. R. Osinga en dhr. drs. M.S. Zonnenberg

Trefwoorden: Verkennend natuuronderzoek
Flora- en faunawet
De Dobbelsteen
Ruimtelijke ontwikkeling

Bron foto kافت: Hollandse Hoogte 14

BRO
Hoofdvestiging
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401
E info@bro.nl

Inhoudsopgave	pagina
1. INLEIDING	3
1.1 Aanleiding van het onderzoek	3
1.2 Ligging van het plangebied	3
1.3 Leeswijzer	4
2. CONCLUSIE EN ADVIES	5
3. WERKWIJZE	7
4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN	9
4.1 Beschrijving van het plangebied	9
4.1.1 Plangebied in relatie tot omgeving	9
4.1.2 Ecologische beschrijving van het plangebied	9
4.2 Beschermde gebieden	11
4.2.1 Wettelijk beschermde natuurgebieden	11
4.2.2 Groene waarden Provincie Limburg	11
4.3 Beschrijving beschermde soorten in het plangebied	11
4.3.1 Vaatplanten	11
4.3.2 Grondgebonden zoogdieren	12
4.3.3 Vleermuizen	12
4.3.4 Vogels	13
4.3.5 Amfibieën, reptielen en vissen	13
4.3.6 Overige diersoorten	13
5. EFFECTENBEOORDELING	15
5.1 Beschrijving ontwikkeling	15
5.2 Effecten op beschermde soorten	15
5.2.1 Vaatplanten	15
5.2.1 Grondgebonden zoogdieren	15
5.2.2 Vleermuizen	16
5.2.3 Vogels	17
5.2.4 Amfibieën, reptielen en vissen	17
5.2.5 Ongewervelden	17
5.3 Effecten op beschermde gebieden	17
5.3.1 Wettelijk beschermde natuurgebieden	17

5.3.2 Groene waarden Provincie Limburg	18
6. LITERATUURLIJST	19
BIJLAGE 1: RUIMTELIJKE PLANNEN EN WETGEVING	1

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding van het onderzoek

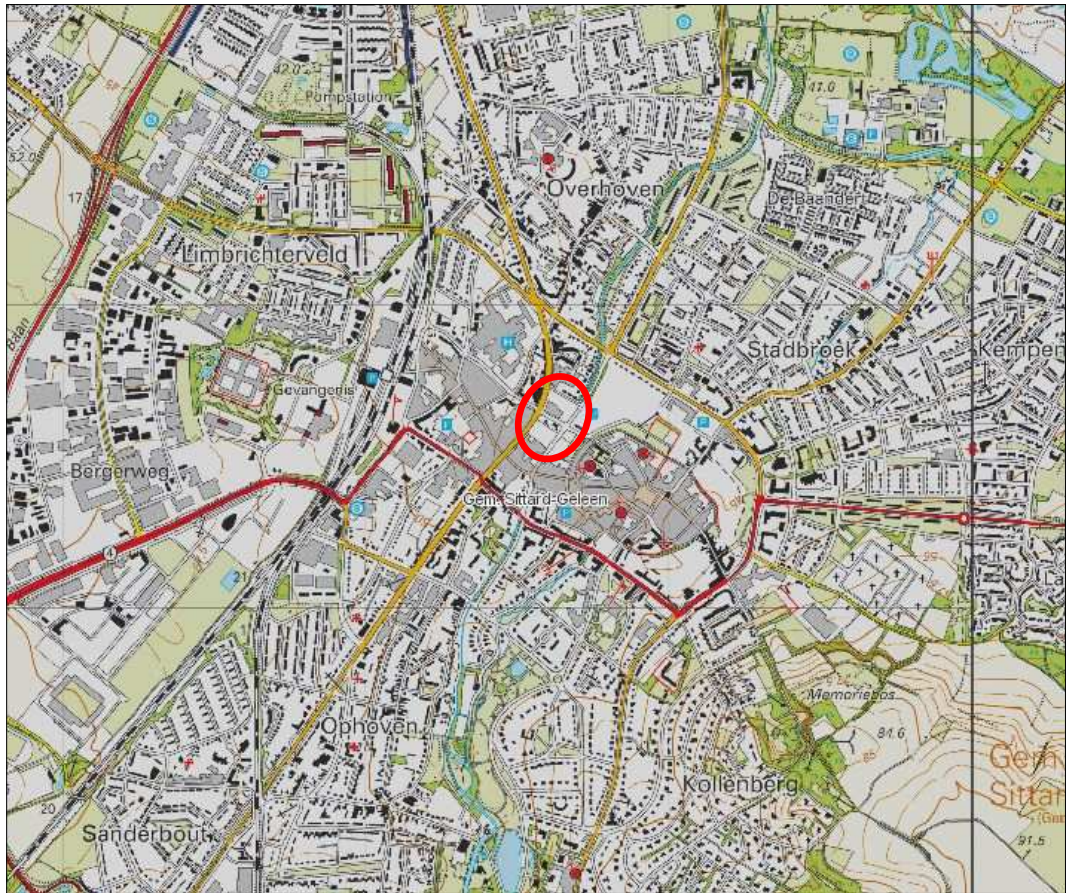
In een gebied tussen de Rijksweg Noord en Haspelsestraat te Sittard zijn een aantal ruimtelijke ontwikkelingen voorzien. Binnen dit plangebied, genaamd De Dobbelsteen, wordt voorzien in de herhuisvesting van een aantal onderdelen van de Hogeschool Zuyd, er wordt ruimte geboden aan culturele functies zoals museum Het Domein, een nieuwe bibliotheek en het filmhuis, en er wordt voorzien in een retailconcept met regionale trekkracht. Verder wordt een ondergrondse parkeergarage met zo'n 380 parkeerplaatsen gerealiseerd, voegt de Dobbelsteen een belangrijk nieuw plein toe aan de binnenstad van Sittard en wordt de overkluisde Geleenbeek weer zichtbaar gemaakt. Om de beschreven ontwikkelingen mogelijk te maken, wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld.

In het kader van de bestemmingsplanprocedure is het onder andere noodzakelijk om inzicht te krijgen in de wettelijke verplichtingen en mogelijkheden met betrekking tot natuurwetgeving en natuurbeleid. Gemeente Sittard heeft BRO gevraagd om hiervoor een natuurtoets uit te voeren op basis van een verkennend natuurwaardenonderzoek. Voorliggend rapport geeft de resultaten van dit onderzoek weer: er wordt aangegeven met welke beschermde natuurwaarden bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen rekening gehouden dient te worden. Tevens wordt op basis van de nu voorziene ontwikkelingen geadviseerd wat de mogelijkheden en eventuele vervolgstappen zijn om de geplande ontwikkeling te realiseren met inachtneming van de natuurwetgeving en –beleid.

1.2 Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt in het centrum van de kern Sittard, ten noordwesten van de historische binnenstad. De westzijde van het plangebied wordt gevormd door de Rijksweg Noord en de noordzijde door de Linde. De zuidelijke grens van het plangebied loopt gelijk met de achterzijde van percelen aan de Voorstad. De oostzijde loopt globaal gelijk met de Haspelsestraat. De globale ligging van het plangebied is weergegeven op de navolgende afbeelding. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het plangebied zijn 188,6 – 334,6¹

¹ De getallen staan respectievelijk voor de x- en de y –coördinaten van de linker benedenhoek van het betreffende km-vak.

Topografische kaart van het plangebied en de directe omgeving.

1.3 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste conclusies van het onderzoek vertaald in een advies. Hoofdstuk 3 geeft de gevolgde werkwijze weer. In Hoofdstuk 4 worden de beschermde natuurwaarden in en rondom het plangebied beschreven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen beschermde gebieden en beschermde soorten. In Hoofdstuk 5 is een effectbeoordeling gemaakt van de ruimtelijke ontwikkeling. Hoofdstuk 6 geeft de literatuurlijst en een samenvatting van het gebruikte wettelijke kader is tot slot in Bijlage 1 (Ruimtelijke plannen en wetgeving) en Bijlage 2 (Achtergrond Natuurbeschermingswet) opgenomen.

2. CONCLUSIE EN ADVIES

In het onderzoek van de Zoogdiervereniging (Jansen e.a., 2011) is een beoordeling gemaakt van effecten van de ontgraving van de Geleenbeek op de vleermuizen. Er zijn in het rapport meerdere oplossingen beschreven om een open beek te creëren, zonder de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige vleermuispopulaties in het geding te brengen. Er wordt aangeraden om, op basis van de in het rapport beschreven mogelijkheden, in overleg met de betrokken partijen een goede oplossing te kiezen en deze dan gezamenlijk in detail uit te werken. Er wordt aangeraden om met DLG te overleggen op het moment dat er een keuze is gemaakt, maar voordat het geheel in detail uitgewerkt wordt.

Door het verwijderen van de bomen aan de Linde en Rijksweg Noord gaat een geschikt foerageergebied voor vleermuizen verloren. Op korte termijn zal dit niet leiden tot wezenlijke negatieve effecten op vleermuizen, omdat een dergelijk gebied altijd deel uitmaakt van een groter foerageergebied. Om op langere termijn de waarde van het gebied voor vleermuizen (en andere soortgroepen zoals vogels) te waarborgen, is het van belang dat de bomen worden gecompenseerd door verplaatsing of herplant in het plangebied of de directe omgeving.

Aangezien voor het ontgraven van de beek en het herplanten van bomen oplossingsrichtingen voorhanden zijn, leiden de voorziene effecten op vleermuizen niet tot een onuitvoerbaar plan in relatie tot de Flora- en faunawet. Deze maatregelen zullen in de verdere planontwikkeling nader uitgewerkt worden.

Het verwijderen van bomen en struiken dient plaats te vinden in de periode dat er geen vogels broeden. Houtduiven hebben een ruime broed- en nestperiode; de periode september tot maart kan aangehouden worden als geschikte periode voor het verwijderen van bomen en struiken. Door het verplaatsen of herplanten van bomen kan worden gewaarborgd dat het gebied op langere termijn van waarde blijft voor vogels.

3. WERKWIJZE

In dit natuuronderzoek is de waarde van de initiatieflocatie bepaald voor beschermde natuurwaarden die beschermd worden volgens de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en volgens provinciaal en gemeentelijk natuurbeleid. Dit is gedaan door middel van bronnenonderzoek en een verkennend veldonderzoek. Op basis van de verzamelde gegevens is een beoordeling gemaakt van de effecten van de geplande ingreep op beschermde natuurwaarden en is aangegeven of en hoe de ontwikkeling in overeenstemming met de natuurwetgeving en het vigerende natuurbeleid gerealiseerd kan worden.

Voor het bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevensbronnen van beschermde planten en dieren, zoals algemene verspreidingsatlassen. Er zijn geen gegevens aangekocht bij Natuurloket omdat op basis van de vrij beschikbare gegevens en het veldbezoek reeds een voldoende beeld is verkregen van de aanwezige natuurwaarden.

BRO heeft een verkennend veldbezoek uitgevoerd op 9 mei 2012. Hierbij is het plangebied bezocht, inclusief de directe omgeving. Tijdens het veldbezoek zijn de aanwezige ecotopen en begroeiingen in beeld gebracht; bovendien is gelet op sporen en verblijfplaatsen van (beschermde) soorten in en rondom het plangebied. De aanwezige bebouwing is aan de buitenzijde onderzocht. Tijdens het veldbezoek was het zwaar bewolkt en 18 graden Celsius.

BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN

4.1 Beschrijving van het plangebied

4.1.1 Plangebied in relatie tot omgeving

Het plangebied ligt in het stedelijke gebied van Sittard met weinig groen in de directe omgeving. De Geleenbeek / Keutelbeek, die door de bebouwde kom van Sittard loopt, vormt in ecologisch opzicht het meest waardevolle element in de omgeving; de beek is aangewezen als ecologische verbindingszone (zie paragraaf 4.2.2).

4.1.2 Ecologische beschrijving van het plangebied

Luchtfoto van plangebied en omgeving (bron: geodataportaal provincie Limburg).

Het plangebied is vrijwel geheel verhard, bebouwd of onbegroeid. Het zuidelijke deel van het plangebied (ten zuiden van de Deken Tijssenstraat) bestaat uit een braakliggend terrein met enige pioniervegetatie. Ten noorden van de Deken Tijssenstraat staat een winkelpand waarin twee winkels zijn gevestigd. Het pand bestaat

uit één bouwlaag met plat dak en is opgebouwd uit baksteen en plaatmateriaal. Ten noorden en oosten van het winkelpand ligt een verhard parkeerterrein. Rondom het parkeerterrein bevinden zich plantsoenen met daarin diverse soorten struiken. Aan de Linde en een deel van de Rijksweg Noord staan bomen in de plantsoenen (linde en rode beuk). Ook op de hoek van de Deken Tijssenstraat en Haspelsestraat staat een boom.

1

2

3

4

5

6

Foto's: 1. Zuidelijk deel van het plangebied. 2. Voorzijde van het winkelpand. 3. Lindes en beuken aan de Linde. 4. Plantsoen aan Haspelsestraat. 5. Geleenbeek ten noorden van plangebied. 6. Overkluizing.

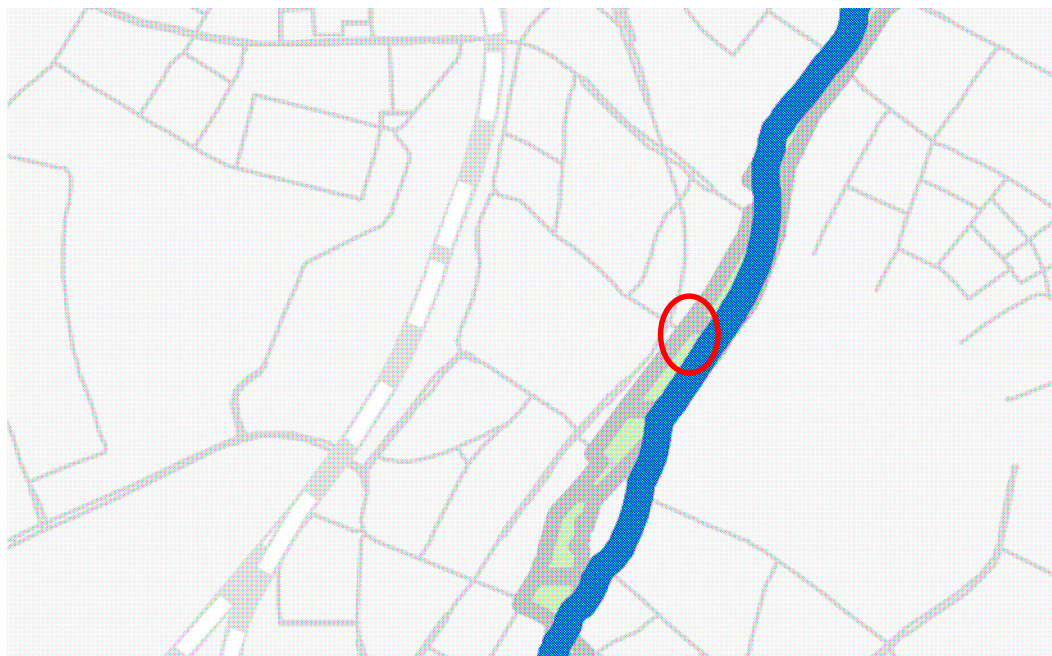
4.2 Beschermde gebieden

4.2.1 Wettelijk beschermde natuurgebieden

Het plangebied ligt op 3,7 kilometer van het dichtstbijzijnde wettelijk beschermde natuurgebied. Het betreft het beschermde natuurmonument 'Grasbroek'. Overige wettelijk beschermde gebieden liggen op meer dan 5 kilometer van het plangebied.

4.2.2 Groene waarden Provincie Limburg

De Geleenbeek / Keutelbeek, die ter plaatse van het plangebied overkluisd is, maakt deel uit van een ecologische verbindingszone (evz) zoals aangegeven op de provinciale Groene Waardenkaart. De planologische bescherming hiervan is vastgelegd in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL). Plannen binnen de evz moeten strekken tot behoud en versterking van natuur- en landschapswaarden.

Globale ligging plangebied op de Groene Waardenkaart van het POL.

4.3 Beschrijving beschermde soorten in het plangebied

4.3.1 Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied nauwelijks begroeiingen met wilde plantensoorten aangetroffen. Op het braakliggende terrein komen pioniersoorten voor zoals straatgras, melganzenvoet, stinkende gouwe, herderstasje, klein hoef-

blad, akkerdistel, Canadese fijnstraal, echte kamille etc. In de plantsoenen komen vergelijkbare soorten voor. Bedreigde of beschermde plantensoorten zijn hier redelijkerwijs uit te sluiten. Ten zuiden van de Deken Tijssenstraat staat een oud stenen muurtje; hierop is geen muurvegetatie aanwezig.

4.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen zoogdieren of zoogdiersporen waargenomen. Desondanks zullen in het plangebied enkele algemene soorten van beschermingsniveau 1 kunnen voorkomen, zoals egel, huisspitsmuis en veldmuis. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Van de strenger beschermde grondgebonden zoogdieren komen de soorten steenmarter en eekhoorn voor binnen de bebouwde kom van Sittard. Voor beide soorten is het plangebied echter ongeschikt vanwege het ontbreken van geschikte verblijfplaatsen en van geschikt habitat.

4.3.3 Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is gelet op de aanwezigheid van geschikte verblijfplaatsen in gebouwen en holle bomen. De bomen in het plangebied hebben geen voor vleermuizen toegankelijke holten. Het winkelpand in het plangebied is niet geschikt voor vleermuizen, vanwege het ontbreken van invliegopeningen zoals open stootvoegen en het ontbreken van geschikte nauwe ruimten achter gevelbetimmeringen. Er zijn weliswaar enkele donkere nauwe ruimten aanwezig achter plaatmateriaal, maar deze zijn te glad voor vleermuizen.

De overkluizing van de beek die onder het oostelijke deel van het plangebied loopt, is wel van waarde voor vleermuizen. Uit onderzoek van de Zoogdierverspreking (Jansen e.a., 2011) blijkt dat vleermuizen verblijven in een aantal putten en dilataties die zich in de overkluizing bevinden. In en bij de overkluizing zijn twee soorten vastgesteld, de gewone dwergvleermuis en de watervleermuis. De overkluizing heeft voor watervleermuis de volgende functies: zomerverblijf, tussenverblijf, winterverblijf, bijzonder jachtgebied en vliegroute. Voor gewone dwergvleermuis fungeert de overkluizing als jachtgebied, vliegroute en mogelijk als tussenverblijfplaats.

Het gebruik van de bovengrondse deel van het plangebied als jachtgebied of vliegroute voor vleermuizen is niet bekend. Het zuidelijke deel van het plangebied is door de openheid ongeschikt als jachtgebied. In het noordelijke deel van het plangebied vormen de bomen aan de Linde een geschikt foerageergebied. De bomen maken geen deel uit van een doorlopende groenstructuur die in gebruik kan zijn als vliegroute.

4.3.4 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn twee duivennesten (vermoedelijk van houtduif) aange troffen in de bomen aan de Linde. De bomen in het plangebied zijn behalve als nestplaats ook van waarde als schuil- en foerageergelegenheid voor verschillende vogelsoorten. Tijdens het veldbezoek zijn merel en roodborst waargenomen in het plangebied. Deze en andere algemene vogelsoorten broeden mogelijk in het struikplantsoen aan de Haspelsestraat. Het gebouw is ongeschikt voor gebouwbewonende vogelsoorten zoals gierzwaluw of huismus.

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten is het nest, inclusief de functionele leefomgeving, jaarrond beschermd. Dit zijn een aantal roofvogels, koloniebroeders en gebouwbewonende vogelsoorten. Van deze soorten zijn geen vogelnesten aangetroffen. Tenslotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten').

4.3.5 Amfibieën, reptielen en vissen

De Geleenbeek / Keutelbeek vormt ter hoogte van de bebouwde kom van Sittard leefgebied voor algemenere vissoorten zoals driedoornige en tiendoornige stekelbaars, bierpje, riviergrondel, blankvoorn, kopvoorn en brasem. Een bijzondere aquatische fauna is alleen in de bovenloop van de beek goed ontwikkeld (Gubbels, 2011). Het voorkomen van beschermde of bedreigde vissoorten in het plangebied is redelijkerwijs uit te sluiten.

Voor amfibieën en reptielen zijn in het plangebied geen geschikte habitats aanwezig. Het voorkomen van amfibieën en reptielen in het plangebied is redelijkerwijs uit te sluiten.

4.3.6 Overige diersoorten

In het plangebied zijn geen wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten te verwachten. Dergelijke soorten stellen zeer specifieke eisen aan hun leefgebied.

5. EFFECTENBEOORDELING

5.1 Beschrijving ontwikkeling

Het in voorliggend rapport getoetste initiatief voorziet in de ontwikkeling van een aantal onderdelen van de Hogeschool Zuyd, culturele functies zoals een museum, een nieuwe bibliotheek en een filmhuis, en retailfuncties. Verder wordt een ondergrondse parkeergarage gerealiseerd, een nieuw plein gecreëerd en wordt de overkluisde Geleenbeek weer zichtbaar gemaakt.

Voor de hier beschreven ontwikkeling zullen de navolgende werkzaamheden moeten verricht:

- het slopen van het winkelpand;
- het verwijderen van bomen en struiken;
- het graven van een parkeergarage;
- het ontkluizen van de Geleenbeek / Keutelbeek;
- het bouwrijp maken van het bouwvlak door vergraven en mogelijk verwijderen van de top laag, aanbrengen van zand en egaliseren van de nieuwe bouwlaag;
- het aanleggen van funderingen en verhardingen;
- het graven van geulen voor de aanleg van leidingen;
- het bouwen van de nieuwe gebouwen;
- de aanleg van beplantingen.

In de effectenbeoordeling wordt ervan uitgegaan dat in het plangebied geen bomen behouden kunnen worden.

5.2 Effecten op beschermde soorten

5.2.1 Vaatplanten

Het voorkomen van beschermde of bedreigde plantensoorten is redelijkerwijs uit te sluiten. Vanuit de Flora- en faunawet hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde plantensoorten.

5.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Het voorkomen van strenger beschermde grondgebonden diersoorten is redelijkerwijs uit te sluiten. Vanuit de Flora- en faunawet hoeft geen rekening gehouden te worden met deze soortgroep.

5.2.2 Vleermuizen

In het onderzoek van de Zoogdiervereniging (Jansen e.a., 2011) is een beoordeling gemaakt van effecten van de ontkenning op de vleermuizen in relatie tot een nieuwe inrichting van het westelijk deel van de bebouwing op relatief korte termijn. Daarbij is opgemerkt dat de bouwplannen nog niet in detail vastgelegd. Er is vanuit gegaan dat het profielbed van de beek zeer smal zal zijn en dat beide kanten verhard zullen zijn. Direct naast de beek zullen smalle lokale verkeerswegen of (brede) wandelpaden worden ingericht. Het is onduidelijk welke putdeksels bij de nieuwe gebiedsinrichting als gevolg van bebouwing of bomen en struiken geheel of gedeeltelijk in de zon of juist schaduw komen te liggen.

Er zijn in het rapport meerdere oplossingen beschreven om een open beek te creëren, zonder de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige vleermuispopulaties in het geding te brengen. De voorbeelden illustreren de bandbreedte waarbinnen gezamenlijk een oplossing moet worden gezocht. Daarbij moet gezegd worden dat de alternatieven in volgorde van afnemende ecologische en daarmee juridische haalbaarheid zijn weergegeven.

Welke oplossingen in de praktijk mogelijk zijn hangt sterk af van de flexibiliteit van de betrokken partijen, i.c. WRO en de gemeente Sittard, evenals de snelheid waarmee en de termijn waarop het project wordt uitgevoerd en waarop alternatieve voorzieningen al dan niet (vooraf) al gebouwd kunnen worden. Bij compensatie van winterverblijfplaatsen voor watervleermuizen leidde verschuiving van de objecten of nieuwbouw in gelijke vorm binnen twee jaar tot goede resultaten, terwijl bij nieuwbouw met sterk veranderde vorm dit altijd leidde tot een verlies van de populatie (op locatie). Het werken met twee parallelle takken van de beek lijkt daarom het meest kansrijk met betrekking tot het voortbestaan van huidige functies/populaties. Indien geheel nieuwe voorzieningen gerealiseerd moeten worden (in een andere vorm) is vanuit de ecologie ten minste een periode van 3-5 jaar nodig waarin de verblijfplaatsen overlappend aanwezig zijn. Het is mogelijk dat in deze periode van 3 jaar allerlei kleine bouwkundige wijzigingen nodig zijn, om de nieuwbouwobjecten door de vleermuizen geaccepteerd te krijgen.

Er wordt aangeraden om, op basis van de in het rapport beschreven mogelijkheden, in overleg met de betrokken partijen een goede oplossing te kiezen en deze dan gezamenlijk in detail uit te werken. DR en DLG zijn zeer terughoudend met vooroverleg in het proces van het verkrijgen van een ontheffing of positieve afwijzing/verklaring van geen bezwaar. Toch wordt aangeraden om met DLG te overleggen op het moment dat er een keuze is gemaakt, maar voordat het geheel in detail uitgewerkt wordt.

Door het verwijderen van de bomen aan de Linde en Rijksweg Noord gaat een geschikt foerageergebied voor vleermuizen verloren. Op korte termijn zal dit niet lei-

den tot wezenlijke negatieve effecten op vleermuizen, omdat een dergelijk gebied altijd deel uitmaakt van een groter foeragegebied. Om op langere termijn de waarde van het gebied voor vleermuizen (en andere soortgroepen zoals vogels) te waarborgen, is het van belang dat de bomen worden gecompenseerd door verplanting of herplant in het plangebied of de directe omgeving.

Aangezien voor het ontkluizen van de beek en het herplanten van bomen oplossingsrichtingen voorhanden zijn, leiden de voorziene effecten op vleermuizen niet tot een onuitvoerbaar plan in relatie tot de Flora- en faunawet. Deze maatregelen zullen in de verdere planontwikkeling nader uitgewerkt worden.

5.2.3 Vogels

Nesten van de houtduif en overige vogels die in de bomen en struiken kunnen broeden zijn uitsluitend beschermd gedurende de broed- en nestperiode. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze vogelnesten. Het is nodig om bomen en struiken te verwijderen in de periode dat er geen vogels broeden. Houtduiven hebben een ruime broed- en nestperiode; de periode september tot maart kan aangehouden worden als geschikte periode voor het verwijderen van bomen en struiken. Door het verplaatsen of herplanten van bomen kan worden gewaarborgd dat het gebied op langere termijn van waarde blijft voor vogels.

5.2.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Het voorkomen van beschermde vis-, amfibie- en reptielensoorten is redelijkerwijs uit te sluiten. Vanuit de Flora- en faunawet hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde soorten uit deze soortgroepen.

5.2.5 Ongewervelden

Het voorkomen van beschermde ongewervelde dieren is redelijkerwijs uit te sluiten. Vanuit de Flora- en faunawet hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde ongewervelde diersoorten.

5.3 Effecten op beschermde gebieden

5.3.1 Wettelijk beschermde natuurgebieden

Gezien de grote afstand tot wettelijk beschermde natuurgebieden zijn negatieve effecten vanuit de Natuurbeschermingswet op voorhand uit te sluiten.

5.3.2 Groene waarden Provincie Limburg

De ecologische verbindingzone in het plangebied wordt gevormd door de loop van de Geleenbeek / Keutelbeek. De geplande ontwikkeling voorziet in het ontkluizen van de beek. Het toekomstige profiel van de beek is niet bekend. Door de ontkluising zal de beek weer geschikt worden voor waterplanten en een habitat vormen voor macrofauna (zoals vissen, watergebonden insecten en kleine kreeftachtigen). Afhankelijk van de inrichting van het profiel zal de beek ook kunnen gaan functioneren als leefgebied voor vogels (zoals ijsvogel en grote gele kwikstaart) en als groeiplaats voor moerasplanten.

In de huidige situatie functioneert het plangebied niet tot nauwelijks als ecologische verbindingzone. Aantasting van de bestaande functie als ecologische verbindingzone is daarom niet aan de orde. De geplande ontwikkeling zal leiden tot een sterke verbetering van de functie van de beek als ecologische verbindingzone.

6. LITERATUURLIJST

- Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., van Swaay, C. en Wynhoff, I. (2006). De Dagvlinders van Nederland: verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – ISBN: 90-5011-227-7.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C. en Thissen, J.B.M. (1992). Atlas van Nederlandse zoogdieren. Utrecht: Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Natuurhistorische Vereniging – ISBN 90-5011-051-7.
- Gubbels, R.E.M.B., 2011. Ontwikkelingen in de visfauna van de Geleenbeek gedurende de periode 1900-2007. Natuurhistorisch maandblad jaargang 100/7.
- Huizenga, N., Akkermans, R., Buys, J., Van der Coelen, J., Morelissen, B. en Verheggen, L. 2010. Zoogdieren van Limburg. Verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.
- Jansen, E.A., H.G.J.A. Limpens & W.G. Overman, 2011. De vleermuisfuncties van de Keutelbeek in Sittard en opties voor mitigatie en compensatie voor de ont-kluizing – definitieve rapportage. Rapport 2011.45 Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Ministerie van LNV (2005). *Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998*. Directie Natuur van het Ministerie van LNV, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag.
- Teixeira, R.M. (1979). Atlas van de Nederlandse broedvogels. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland te 's-Graveland. De Lange van Leer BV, Deventer – ISBN 90-70099-19-5.
- Van Buggenum, H.J.M., Geraeds, R.P.G. en Lenders, A.J.W. 2009. Herpetofauna van Limburg. Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in de periode 1980-2008. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.
- Internetsites:
 - <http://zoogdierverseniging.nl/>
 - <http://www.vogelbescherming.nl>
 - <http://sovon.nl/>
 - <http://www.ravon.nl/>
 - <http://www.waarneming.nl>
 - <http://www.telmeel.nl>

BIJLAGE 1: RUIMTELIJKE PLANNEN EN WETGEVING

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet van 1998 en 2005 en de Flora- en faunawet. Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt aanvullend gebiedsbescherming plaats door middel van de ecologische hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk.

Gebiedsbescherming

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de gebiedsbescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijngebieden en Habitatrichtlijngebieden) en de beschermde natuurmonumenten. Ruimtelijke ingrepen die in deze gebieden plaatsvinden dan wel in de nabijheid van beschermde natuurgebieden, moeten worden getoetst op hun effecten op deze gebieden (zie ook Bijlage 2).

De Ecologische Hoofdstructuur voorziet in het behoud, het herstel en de ontwikkeling van nationaal en internationaal belangrijke ecosystemen. De EHS bevat alle gebieden waarop de inspanningen van het Rijk worden gericht om deze opgave te verwezenlijken. Dit gebeurt door ruimtelijke veiligstelling en door inzet van subsidieregelingen. Het EHS-beleid wordt op provinciaal niveau verder uitgewerkt. In de EHS wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen het 'nee, tenzij'- principe gehanteerd. Ruimtelijke ontwikkelingen dienen getoetst te worden op effecten op de natuurwaarden. Schadelijke effecten zijn alleen toegestaan indien er zwaarwegende maatschappelijke belangen zijn en als alternatieven ontbreken. Wanneer geen sprake is van zwaarwegende maatschappelijke belangen kan aantasting van de EHS onder voorwaarden toch worden toegestaan via de beleidsinstrumenten 'herbegrenzing EHS' en 'saldobenadering'. Belangrijkste voorwaarde bij deze instrumenten is dat er een netto versterking van de EHS plaatsvindt.

Soortbescherming

De soortenbescherming heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten en op een honderdtal vaatplanten. Welke soorten planten en dieren wettelijke bescherming genieten, is vastgelegd in een aantal bij de Flora- en faunawet behorende besluiten en regelingen. De wettelijk beschermde soorten zijn onderverdeeld in de volgende categorieën beschermingsniveaus:

- **niveau 1:** Onder deze categorie vallen in Nederland algemeen voorkomende soorten. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, zodat geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig is;

- **niveau 2:** Voor deze soorten is geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig, mits er gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode, die door een overheid of ondernemerssector zelf opgesteld kan worden. Op dit moment bestaat er een algemeen toepasbare gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen (opgesteld door Bouwend Nederland). Deze gedragscode moet voor ieder project worden uitgewerkt, in de vorm van een ecologisch werkprotocol en een ondertekende werkovereenkomst. Gedragscodes van andere sectoren en overheden kunnen ook voorzien in ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer niet gewerkt wordt conform een gedragscode moet voor deze soorten nog altijd ontheffing worden aangevraagd, waarbij de zogenaamde 'lichte toets' wordt gehanteerd. Dit houdt in dat de ruimtelijke ingreep geen afbreuk mag doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.
- **niveau 3:** streng beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling kan worden gegeven voor ruimtelijke ontwikkelingen. Deze categorie wordt onderverdeeld in de volgende groepen:
 - **soorten uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er zijn geen alternatieven voorhanden en 2) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan beide criteria worden voldaan.
 - **soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van dwingende redenen van openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan.
- **vogels:** alle inheemse vogelsoorten zijn vermeld in tabel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Jurisprudentie heeft uitgewezen dat voor vogelsoorten geen vrijstelling (meer) geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Door het Ministerie van LNV is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, maar waarbij inventarisatie gewenst is. Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffings-

aanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van een in de Vogelrichtlijn genoemd openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan. Voor alle andere vogelsoorten geldt dat de nesten in de praktijk uitsluitend beschermd zijn wanneer deze door de soort gebruikt worden, d.w.z. in de broed- en nestperiode.

Zorgplicht

Artikel 2 van de Flora- en faunawet schrijft voor dat iedereen de algemene zorgplicht voor de in wild levende planten en dieren in acht moet nemen. Dit houdt in dat handelingen die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, maar nadelig zijn voor de flora en fauna achterwege moeten blijven.

Rode lijsten

In het kader van een mogelijke ontheffingsaanvraag dient bij de vaststelling van de "gunstige staat van instandhouding" van een soort gelet te worden op de landelijke en regionale verspreidingsgegevens van een betreffende soort. Het op 5 november 2004 gepubliceerde "Besluit Rode lijsten flora en fauna" is hiervoor een geschikt instrument. Rode lijsten hebben echter geen juridische status. Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit een bepaald gebied zijn verdwenen en soorten die in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. De Conventie van Bern vereist dat landen Rode lijsten uitbrengen. Op de Rode lijsten staan alleen soorten die zich in Nederland voortplanten, dus geen trekvisen (zoals zalm en paling) en overwinterende vogels. Er worden steeds acht categorieën onderscheiden:

1. uitgestorven op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal;
3. verdwenen uit Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland;
5. ernstig bedreigd;
6. bedreigd;
7. kwetsbaar;
8. gevoelig.

De mate van zeldzaamheid van een beschermde soort zal dus bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling de "gunstige staat" van een soort zal beïnvloeden. Indien dit het geval is, dan dienen compenserende en mitigerende maatregelen genomen te worden voordat de ruimtelijke ontwikkelingen in gang worden gezet. Bij het toetsen van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op beschermde soorten uit de beschermingsniveaus 2 en 3, zal derhalve mede de status op de Rode lijst van die soort meegenomen worden.

